

2007 р.

Т.А.Говорушко

д.е.н.,

Національний університет харчових технологій

Т.А. Говорушко,

д.э.н.,

Национальный университет пищевых технологий

T. Govorushko

National university of food technologies

**РОЗВИТОК АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛИХ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ
РАЗВИТИЕ АЛЬТЕРНАТИВНЫХ ИСТОЧНИКОВ
ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ МАЛЫХ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ
ПРЕДПРИЯТИЙ**

**The development of alternative source of financial support small
manufacturing enterprises**

Анотація. Розглянуто проблеми фінансового забезпечення діяльності малих підприємств. Запропоновано альтернативні джерела фінансових ресурсів для малих підприємств.

Аннотация. Рассмотрено проблемы финансового обеспечения деятельности малых предприятий. Предложено альтернативные источники финансовых ресурсов для малых предприятий.

Abstract. The problems of financial support for small businesses. Suggested alternative sources of funding for small businesses.

Ключові слова. Малі підприємства, фінансові ресурси, кредитні спілки, міжнародні фінансові організації.

Ключевые слова. Малые предприятия, финансовые ресурсы, кредитные союзы, международные финансовые организации.

Keywords. Small businesses, financial resources, credit unions, the international financial institutions.

В сучасних умовах повний спектр залучення фінансових ресурсів для функціонування малих підприємницьких структур складається з таких напрямків :

1. отримання кредитів у фондах підтримки підприємництва;
2. отримання кредитів у банках ;
3. отримання державних кредитів ;
4. позики друзів, рідних, близьких, довірених фінансових структур;
- 5.отримання державних гарантій для залучення позабюджетних інвестицій ;
1. отримання пайових державних інвестицій ;

2. залучення кредитів та інвестицій зарубіжних фірм;
3. залучення кредитів та інвестицій міжнародних фінансових інститутів та програм підтримки розвитку малого бізнесу;
4. отримання позик у кредитних спілках .
5. гарантійне кредитування .
6. інші напрямки .

Не зважаючи на чималу кількість можливих фінансових технологій, нині як перед підприємцями-початківцями, так і перед досвідченими бізнесменами постає одна і та ж проблема: де взяти капітал для започаткування чи розширення бізнесу ? В практичному аспекті ця проблема є дуже актуальною. З теоретичної точки зору, не зважаючи на чималу кількість публікацій з даної проблеми, питання фінансування малих підприємницьких структур є недостатньо узагальненим . Розглядаються лише окремі його аспекти без урахування потенційних можливостей фінансових технологій. Тому **метою** нашого дослідження є виділення з можливих напрямів фінансового забезпечення малих підприємницьких структур найбільш перспективних та розгляд можливостей щодо їх практичного використання. На наш погляд, доцільно звернути увагу на такі напрями, як гарантійне кредитування, отримання позик у кредитних спілках, залучення кредитів та інвестицій міжнародних фінансових інститутів у межах програм підтримки розвитку малого бізнесу.

Дослідження особливостей гарантійного кредитування показало, що воно має інтегруючий характер і дасть поштовх до збільшення вкладень кредитно-фінансових структур у виробництво саме у сфері малого бізнесу.

В Україні відповідно до Указу Президента № 246\99 від 20 травня 1999 року „Про створення кредитно-гарантійної установи з підтримки малого та середнього підприємства” 9 вересня 1999 року було засновано закрите акціонерне товариство „Кредитно-гарантійна установа”. Серед основних завдань КГУ– надання кредитів (у тому числі й мікропозик) суб'єктам господарської діяльності переважно виробничої сфери, а також надання консультаційних та інших послуг. Крім того КГУ мала виступати гарантом повернення кредитів, що будуть надаватись українськими та іноземними банками, іноземними інвесторами, спеціалізованими фондами для реалізації програм та проектів у сфері малого бізнесу. У складі засновників КГУ від імені держави виступав Український фонд підтримки підприємництва, а також ще 38 організацій. Це банки, підприємства, іноземні компанії. Повний статутний фонд КГУ становить 201 млн.грн., частка держави становить 50 млн.грн. Отже, Кредитно-гарантійна установа є недержавною структурою, що буде виконувати як кредитні, так і гарантійні операції.

Необхідність формування системи гарантій була зумовлена рядом причин, які повністю віддзеркалювали ситуацію, що склалась між основними учасниками кредитно-гарантійних операцій малих підприємств, банків та гаранта:

- малі підприємства в переважній своїй більшості не володіють суттєвим майном та ресурсами, що можуть розглядатися як предмет застави;
- банки віддають перевагу кредитуванню великих підприємств, оскільки ця група позичальників є більш дешевою в обслуговуванні порівняно з кредитуванням (мікрокредитуванням) малого бізнесу.

Умовно кредитування можна поділити на дві групи:

1. Пряме гарантування;
2. Гарантування через гарантійні фонди.

Пряме гарантування передбачає надання гарантій та поручительств за суб'єктів підприємництва перед комерційними банками та інвесторами за рахунок власного капіталу та за рахунок власних активів. Загальна схема функціонування гаранта при прямому гарантуванні наведена на малюнку 1.

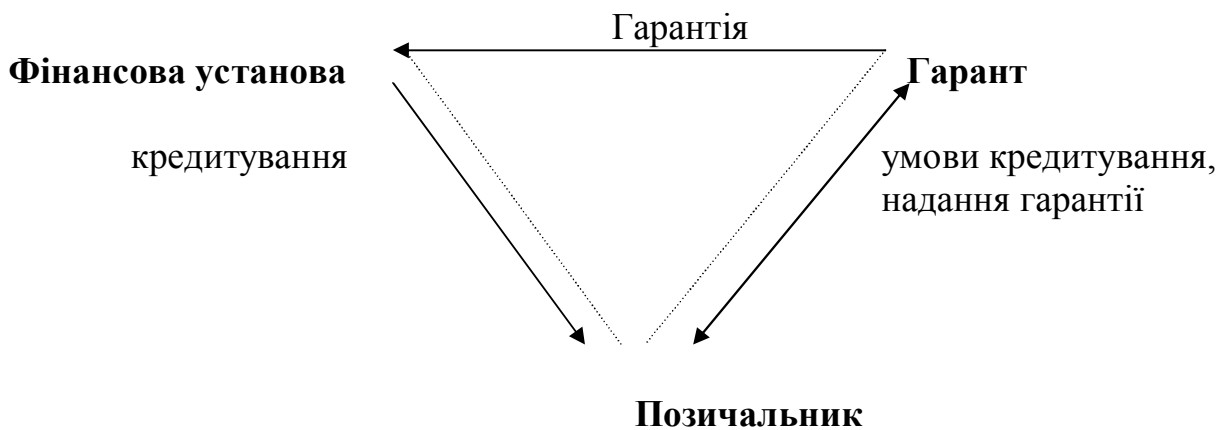

Рис.1. Загальна схема взаємодії гаранта, позичальника та фінансової установи

Другим напрямком системи гарантування є створення гарантійного фонду. Активи гарантійного фонду можуть формуватись як споживачами фінансових ресурсів (клієнтами гаранта), так і утримувачами гарантій – замовниками виробничих програм, банками, інвесторами тощо. Основна схема формування системи гарантування з використанням гарантійного фонду показана на рис. 2.

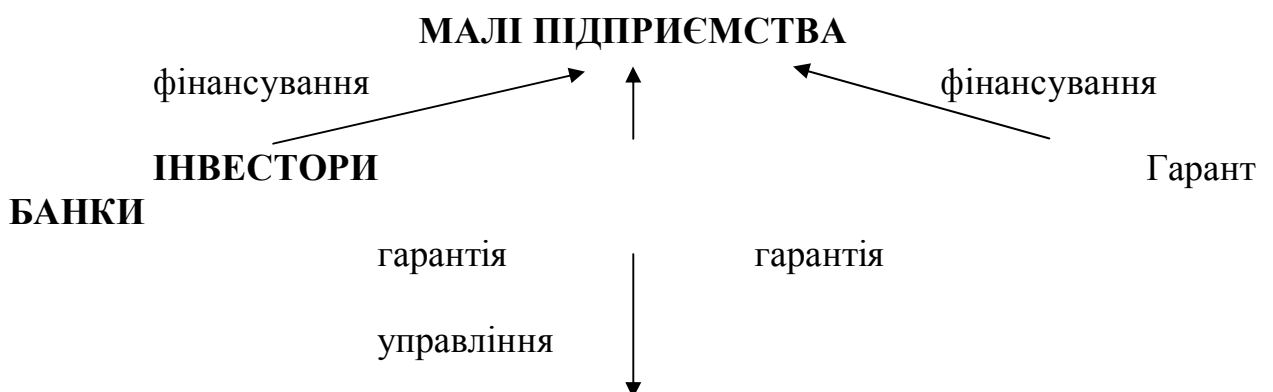

Рис. 2 . Схема гарантування з використанням гарантійного фонду.

Отримати фінансування під забезпечення активами гарантійного фонду можуть як учасники гарантійного фонду, так і сторонні компанії. Умовою надання стороннім компаніям засобів на реалізацію того чи іншого проекту може бути як класичне забезпечення виконанням зобов'язань, так і закріплення певної частки (не менше 51% статусного капіталу) у власності гаранта на весь термін фінансування. Така практика, з однієї сторони, посилить контроль за витрачанням позичених коштів, а з іншої – дасть змогу гарантові впливати на виконання проекту у випадку загрози його невиконання.

Таким чином гарантійна установа поєднує в собі декілька функцій:

- управління активами гарантійного фонду;
- розподіл фінансових ресурсів;
- гарантування зобов'язань позичальників перед кредиторами;
- „оптова” закупівля засобів на фінансовому ринку.

Незважаючи на всі переваги гарантійного кредитування Президент України скасував свій указ від 20.05.99 р. «Про створення кредитно-гарантійної установи з підтримки малого та середнього бізнесу» у зв'язку з неефективністю діяльності ЗАТ «Кредитно-гарантійна установа» та систематичним невиконанням нею статутних завдань.

Указом глави держави від 02.12.02 р. передбачено, що Кабінет Міністрів у двомісячний термін повинен передати ФДМУ держпакети акцій, передані до статутного фонду ЗАТ «Кредитно-гарантійна установа» та визначити

правонаступника ЗАТ за угодами, предметом яких були передані йому держпакети акцій.

В той же час, на наш погляд, створення національної системи гарантій є одним із шансів сформувавши умови для підтримки й розвитку малого бізнесу.

Однією з найбільш поширених фінансових технологій у сфері малого бізнесу є залучення коштів із приватних джерел. Організаційно оформленою одиницею приватного кредитування є кредитна спілка.

Організаційні, правові та юридичні основи створення і діяльності кредитних спілок, їх об'єднань, прав та обов'язків членів кредитних спілок та їх об'єднань визначені Законом України від 20.12.2001 р. №2908 – 111 „Про кредитні спілки”. Закон набув чинності від 23.01.2002 р. В статті 1 Закону визначено, що кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Кредитна спілка є фінансовою установою, виключеним видом діяльності якої є надання фінансових послуг, передбачених Законом „Про кредитні спілки”.

Кредитна спілка після державної реєстрації набуває статусу юридичної особи, вона не може бути засновником, співзасновником чи учасником суб'єкта підприємницької діяльності, крім місцевого комерційного банку. Кредитна спілка діє на умовах самофінансування, несе відповідальність за результати своєї діяльності та виконання зобов'язань перед своїми членами, партнерами, державою та місцевими бюджетами. Відповідальність кредитної спілки обмежується майном, яке їй належить на правах власності.

Кредитна спілка створюється на підставі рішення засновницьких зборів. Чисельність засновників (учасників) спілки не може бути меншою за 50 осіб, що можуть бути членами кредитної спілки та об'єднані хоча б однією з наступних ознак: мають спільне місце роботи або навчання чи відносяться до однієї місцевої (в тому числі районної, обласної) профспілкової, іншої громадської або релігійної організації або проживають в одному селі, селищі, місті, районі, області.

Рішення про створення кредитної спілки оформлюється протоколом загальних зборів, який підписується головою та секретарем.

Невід'ємною частиною протоколу є реєстр осіб, які брали участь у засновницьких зборах (список засновників).

Засновницькі збори затверджують статус кредитної спілки, обирають її органи, вповноважують осіб для проведення державної реєстрації та вирішують інші питання, пов'язані зі створенням кредитної спілки.

Державна реєстрація кредитної спілки здійснюється спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг. Для державної реєстрації подається заява, протокол засновницьких зборів із реєстром засновників, статут кредитної спілки, копія платіжного документа про сплату реєстративного збору. Статут кредитної спілки скріплюється підписами спостережної ради спілки та завіряється

нотаріально. Термін державної реєстрації становить 1 місяць. Після чого уповноважений орган видає кредитній спілці свідоцтво про державну реєстрацію. Діяльність кредитних спілок підлягає також обов'язковому ліцензуванню.

Органами управління кредитної спілки є загальні збори, спостережна рада, ревізійна комісія, кредитний комітет та правління. Загальні збори є вищим органом управління, скликають не рідше одного разу на рік. Спостережна рада представляє інтереси трудового колективу кредитної спілки в період між зборами. Рада обирається загальними зборами в кількості не менше 5 чоловік. Члени спостережної ради працюють на громадських засадах і ними не можуть бути особи, які перебувають у трудових відносинах із кредитною спілкою. Виконавчим органом кредитної спілки є правління. Роботою керує голова правління, якийзначається спостережною радою. Кредитний комітет є спеціальним органом, відповідальним за організацію кредитної діяльності спілки. Він призначається спостережною радою в кількості 3 осіб. Членами кредитного комітету можуть бути члени спостережної ради, члени правління та інші особи. Голова правління є членом кредитної ради за посадою. Контроль за фінансово-господарською діяльністю кредитної спілки здійснює ревізійна комісія. До ревізійної комісії повинно входити не менше 3-х осіб, які працюють на громадських засадах.

Майно кредитної спілки формується за рахунок вступних, обов'язкових пайових та інших внесків членів кредитної спілки (крім внесків (вкладів) на депозитні рахунки); плати за надання своїм членам кредитів та інших послуг, а також доходів від здійснення інших видів статутної діяльності, доходів від придбаних кредитною спілкою державних цінних паперів, грошових та інших майнових пожертвувань, благодійних внесків, грантів, безкоштовної технічної допомоги як юридичних так і фізичних осіб, у т.ч. іноземних, інших походжень, не заборонених законодавством.

Капітал кредитної спілки складається з пайового, резервного та додаткового капіталів, а також залишку нерозподіленого доходу спілки і не може бути меншим 10% суми від суми її загальних зобов'язань.

Пайовий капітал кредитної спілки формується за рахунок обов'язкових та додаткових пайових членських внесків членів кредитної спілки.

Резервний капітал призначений для відшкодування можливих збитків кредитної спілки, котрі не можуть бути покриті за рахунок надходжень поточного року, забезпечення платоспроможності кредитної спілки та захисту заощаджень її членів.

Резервний капітал формується за рахунок вступних внесків членів кредитної спілки та частини доходу до моменту досягнення їм не менше 15% від суми активів, урахованих на ризик кредитної спілки.

При ліквідації кредитної спілки залишок коштів резервного капіталу зараховується до Державного бюджету України.

Додатковий капітал кредитної спілки формується за рахунок цільових внесків членів спілки, благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, безоплатно отриманого майна та поза оборотних засобів.

У випадку ліквідації кредитної спілки залишок додаткового капіталу зараховується до Державного бюджету України.

Характер господарської діяльності кредитної спілки визначається статтею 21 Закону „Про кредитні спілки”. Зокрема, кредитна спілка відповідно до свого статуту може виконувати такі види господарської діяльності:

1. Приймати вступні, обов'язкові та інші внески від членів спілки;
2. Надавати кредити своїм членам на умовах їх платності, терміновості та забезпеченості в готівковій та безготівковій формі. Отримувати кредити від імені членів кредитної спілки можуть також фермерські господарства та приватні підприємства, що знаходяться в їх власності. Розмір кредиту не може перевищувати 20 % від капіталу кредитної спілки;
3. Залучати на договірних умовах внески (вклади) своїх членів на депозитні рахунки як у безготівковій так і у готівковій формі. Зобов'язання кредитної спілки перед одним своїм членом не можуть перевищувати 10% від загальних зобов'язань кредитної спілки;
4. виступати поручителем виконання членом спілки зобов'язань перед третіми особами;
5. Розміщувати тимчасово вільні кошти на депозитних рахунках в установах банків, які мають ліцензію на право роботи з внесками громадян;
6. Залучати на договірних умовах кредити банків та інших установ виключно для надання їх членам кредитної спілки. Загальна сума залучених кредитів не може перевищувати 50% вартості загальних зобов'язань та капіталу кредитної спілки на момент залучення;
7. Надавати кредити іншим кредитним спілкам, якщо інше не передбачено Уповноваженим органом;
8. Бути членом платіжних систем;
9. Оплачувати за дорученням своїх членів вартість товарів, робіт та послуг у межах наданого кредиту;
10. Займатись благодійною діяльністю за рахунок коштів спеціально створеного фонду.

Кредитна спілка має право самостійно встановлювати:

1. Розмір плати (процентів), розподіленої на пайові членські внески та нарахованої на внески (вклади), які знаходяться на депозитних рахунках;
2. Розмір плати (процентів) із користування кредитами спілки;
3. Ціни (тарифи) на послуги, що надаються кредитною спілкою;
4. Види кредитів, які надаються кредитною спілкою, умови їх надання та терміни повернення;
5. Способи забезпечення кредитних зобов'язань, вимоги по забезпеченню погашення кредитів.

Державне регулювання та нагляд за діяльністю кредитних спілок здійснює Уповноважений орган відповідно до законодавства України про

фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг, інші державні органи згідно їх компетенції.

Таким чином, кредитна спілка за своєю природою є не лише ефективним механізмом взаємокредитування своїх членів, але й громадською організацією. Спілка може надавати організаційну та фінансову підтримку для реалізації різноманітних громадських ініціатив та гуманітарних програм в інтересах своїх членів, а також здійснювати благодійницьку діяльність та соціальні проекти для дітей, інвалідів та інших найменш соціально захищених категорій населення.

В листопаді 1998 року Європейський банк реконструкції та розвитку розпочав Програму мікрокредитування в Україні. Ця програма є розширенням кредитної лінії для малих та середніх підприємств, що існує в Україні з 1995 року та складає за обсягом 120 млн. Доларів США, кредити малим підприємствам становлять 75% від загальної суми.

Програми кредитування має на меті підтримку розвитку мікро та малих підприємств, шляхом створення сприятливих умов для отримання банківських кредитів.

Особлива увага приділяється тим бізнес-групам, які зазвичай не отримували належної уваги і, часом, мають навіть „сумнівну” репутацію: малі підприємці, які займаються дрібною торгівлею на місцевих ринках. Реалізація програми проходить за підтримки TACIS – Програми Європейського Союзу та USAID – Агентства США з міжнародного розвитку. З українського боку відповідальним за виконання проекту є Національний банк.

Вимоги до малих, середніх підприємств – позичальників, позик та проектів.

Мале (середнє) підприємство – позичальник:

1. Повинно бути зареєстровано в Україні як юридична особа і відноситься до приватного сектора або контролюватися ним;
2. Повинно бути платоспроможним та життєздатним із комерційної точки зору;
3. Повинно мати не більше ніж 500 постійних працівників;
4. Не може бути компанією, пов'язаною з банком учасником, який надає позику;
5. Не може вносити суттєвих змін до своїх статутних документів упродовж усього строку кредиту;
6. Співвідношення борг/капітал (з урахуванням позики) до та протягом строку впровадження проекту не повинно перевищувати 70:30 ;
7. активи підприємства перед упровадженням проекту повинні становити не більше ніж 4000 000 доларів США (на основі відновлення вартості, без урахування вартості землі та будівель).

Проект:

1. Кожен проект, затверджується на основі оцінки, проведеної банком – учасником та Кредитним радником ЄБРР, включаючи перегляд детального бізнес-плану;
2. Проект повинен, у найгіршому випадку, мати позитивну чисту теперішню власність при ставці дисконту, яка щонайменше урівнювала б майбутні грошові надходження з вартістю кредиту, включаючи проценти та інші збори;
3. Проект повинен бути розроблений з дотриманням відповідних нормативів щодо охорони здоров'я, навколишнього середовища та безпеки праці, зокрема, згідно з чинним екологічним законодавством України та Природоохоронними вимогами й Екологічними процедурами ЄБРР;
4. Проект не повинен бути пов'язаний з гральним бізнесом, виробництвом тютюнових виробів, міцних (з умістом алкоголю більше 15%) напоїв, зброї та військового спорядження, а також товарами та діяльністю, занесеною до Природоохоронного списку ЄБРР;
5. Мінімальний розмір проекту – 180 000 доларів США;
6. Максимальний розмір проекту – 4 000 000 доларів США;
7. Бенефіціар або спонсор повинен внести щонайменше 30% вартості проекту з власних коштів (включати значну суму в грошовій формі);
8. Закупівля товарів та послуг повинна здійснюватися відповідно до правил ЄБРР із тим, щоб товари та послуги купувалися за ринковими цінами та за принципами тендеру, і щоб рішення про капітальні інвестиції приймалися з урахуванням ефективності вкладення коштів на конкурентних засадах.

Позики:

1. Фінансування в доларах США надаватиметься для:
 - довгострокового фінансування засобів виробництва та пов'язаного з ним збільшення оборотного капіталу;
 - короткострокового фінансування витрат на імпорту сировину і запасні частини для подальшої переробки або використання у виробництві;
 - фінансування лізингу;
 - короткострокового фінансування експортних контрактів.
2. Позики не надаватимуться для покриття існуючих зобов'язань приватних підприємств перед банками-учасниками або для інвестицій у цінні папери;
3. Застава повинна покрити щонайменше 120% позики;
4. Предмет застави підлягає обов'язковому страхуванню заставодавством;
5. Мінімальний розмір позики – 125 доларів США;
6. Максимальний розмір позики – найменша з нижчезазначених сум:

- 2 500 000 доларів США, при цьому загальна непогашена сума кредиту одному позичальнику, враховуючи непогашені суми мікро та міні-суб'єктів (або групі позичальників, пов'язаних між собою) не повинна перевищувати 5 000 000 доларів США;
 - 20% капіталу банку – учасника;
 - 70% загальної вартості проекту;
 - будь-яка інша менша сума, встановлена згідно з обґрунтованими вимогами банку-учасника;
7. Період повернення позики залежить від майбутніх грошових потоків за проектом і підлягає таким обмеженням;
- позики надаються на строк до 5 років, включаючи пільговий період щонайменше у два роки;
 - позики для фінансування оборотного капіталу мають строк, відповідний до циклу обороту коштів (як правило до 12 місяців);
8. Проценти, що підлягають сплаті за позикою складаються з :
- процентної ставки НБУ та маржі, що забезпечить банку-учаснику комерційний прибуток (процентна ставка для малих (середніх) підприємств-позичальників не перевищуватиме LIBOR +8%);
 - зборів та комісій, що включають в себе одноразову комісію, комісію за зобов'язання та інших комерційно обґрунтованих комісій.

Німецько-Український Фонд було створено в 1996 році з метою поліпшення доступу до кредитів малих та середніх підприємств в Україні. Фонд має статус неприбуткової організації та діє в вигляді „вічного” револьверного фонду.

Програма фінансування Фонду переслідує декілька взаємопов'язаних цілей:

- надання кредитів мікро та малим підприємствам;
- надання технічної підтримки українським комерційним банкам у питанні сприйняття розвитку зазначених пільгових груп;
- створення умов довготривалого фінансування мікро та малих підприємств на базі українських комерційних банків.

Головним завданням компоненту технічного співробітництва є запровадження кредитної технології, що базується, у першу чергу, на аналізі характеру та історії підприємства, якості його бізнесу, вірогідності та прибутковості запропонованого проекту. Питання забезпечення також не повинно залишатися поза увагою, але, навмисно, є останнім у нисці завдань, які кредитний експерт повинен виконувати. Високо цінується та заохочується персональна відповідальність позичальника за кредит, що надається на розвиток його бізнесу. Врахування неофіційного прибутку від бізнесу і, таким чином, аналіз соціально-економічної сфери клієнта в цілому, враховуючи його власні кошти, є невід'ємною частиною фінансового аналізу. В Україні, особливо мікро підприємства, в більшості випадків приховують вагому частину своїх прибутків із тим, щоб мати можливість розвивати свій бізнес в умовах бюрократії, кримінального оточення, високих та постійно

змінюваних податків, недосконалих законів, що сприяють криміналізації малого бізнесу, особливо торгівля.

Зусилля технічної співпраці також спрямовані на запровадження ефективної процедури надання кредитів, що включає в себе ефективний механізм делегування відповідальності банкам-партнерам. Зокрема, це стосується створення кредитного комітету, який складається з кваліфікованих працівників банку, та спроможні до раціонального обговорення та тверезої оцінки ризиків, пов'язаних з окремими кредитами та прийняття рішення про надання кредиту. Відповідно банки-партнери з одного боку несуть 100% кредитний ризик, а з іншого – мають право на отримання відсоткової маржі, що роблять їх діяльність із мікрокредитування прибутковою та є головною передумовою для досягнення довгостроковості.

На отримання кредиту мають право юридичні особи та приватні підприємці. Кредити мають бути спрямовані на фінансування діяльності в галузі виробництва, послуг та торгівлі (із певними обмеженнями).

Кредити не надаються для виробництва чи торгівлі зброєю, видами тварин чи рослин, що зникають, тютюновими виробами, міцними спиртними напоями, функціонування казино та здійснення спекулятивних валютних операцій. Забороняються також інвестиції у будь-які види цінних паперів, а також для купівлі, продажу чи оренди нерухомості та погашення існуючих зобов'язань позичальника.

Проект повинен мати позитивний чистий прибуток після виплати загальної вартості кредиту, включаючи проценти, комісії та інші види винагороди.

Забезпечення кредиту становить не менше 130% від його суми. Предмет застави повинен бути обов'язково застрахований.

У вересні 2005 року кількість кредитів, виданих у межах Програми кредитування банками-партнерами уперше перевищила 10000. Це в 1,5 рази більше аналогічного показника на кінець вересня 2004 року. Тоді за вересень було видано 6468 кредитів. А у вересні 2003 року підприємці отримали 3304 кредити. Збільшення кількості кредитів пов'язано з розширенням пунктів кредитування та стійким попитом на кредитні ресурси у представників малого і середнього бізнесу. На підставі цього можна стверджувати, що банківське кредитування стає все більш привабливим для мікро-та малих підприємств. Крім того зростає ступінь довіри банків до суб'єктів малого бізнесу, а у малих підприємств – до банків.

Загалом станом на 30 вересня 2005 року Німецько-Українським Фондом та Європейським банком реконструкції і розвитку було видано 192 тис. кредитів на сумму 1 млрд. доларів США, кредитний портфель склав 340 млн. доларів США.

Таким чином, активне використання вище розглянутих джерел фінансового забезпечення малих виробничих підприємств дасть поштовх до більш динамічного їх розвитку, що в цілому позитивно вплине на економічне зростання України.

Список літератури

1. Указ Президента „Про створення кредитно-гарантійної установи з підтримки малого та середнього підприємства” № 246\99 від 20 05. 1999 р.
2. Закон України від „Про кредитні спілки” . №2908 – 111 від 20.12.2001 р.